ОСНОВИ ОДОРОЛОГІЇ. ЛЕКЦІЯ № 8. КУРС ЛЕКЦІЙ З КРИМІНАЛІСТИКИ : НАВЧАЛЬНИЙ ПОСІБНИК[1]

Кириченко О. А., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С.

Реферат. Лекція № 8 «Основи одорології» курсу криміналістики О. А. Кириченка, Ю. Д. Ткача та О. С. Тунтули (2-ге вид. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019, 56 с.; додаток до журналу; рекомендовано вченою радою Міжнародного класичного університету імені Пилипа Орлика) розглядає одорологію як базисне часткове вчення криміналістики. Автори відтворюють хронологію її становлення: службові собаки в Гільдесгеймі з ініціативи Г. Гроса (1896 р.), винахід В. В. Безруковим, А. І. Вінбергом, М. Г. Майоровим і Р. М. Тодоровим одорологічного методу консервації слідів запаху (1965 р.), перша одорологічна лабораторія в Латвійській РСР (1976 р.), Перша міжнародна одорологічна конференція в Легіоново (2000 р.), докторська дисертація В. Д. Басая «Основи криміналістичної одорології» (2003 р.), перші лабораторії в експертних підрозділах МВС України (2004 р.). Обговорено термінологічну дискусію («одорологія», «осьмологія», «ольфактроніка») і модель Одорологічного центру з лабораторним (звичайна й діагностична комісійна одорологічна експертиза) та позалабораторним напрямами (пошук людини, наркотиків, вибухових речовин, зброї). До фізичних властивостей слідів запаху віднесено летючість, розчинність, адсорбцію, розбавлення й дифузію, до криміналістичних безперервність утворення, рухливість структури, розсіювання, подільність, збереження в герметичній упаковці, індивідуальність, відносну стійкість і відносну незмінність. Розглянуто гіпотези сприйняття запаху, роль потових і сальних залоз в утворенні індивідуального запаху, загальну та спеціальну класифікації слідів запаху за походженням і часом утворення. Методична частина спирається на розробки В. Д. Басая: джерела індивідуального запаху, одорологічна валіза, консервація запахоносіїв у фольгу та скляну місткість, збирання фонового запаху, двоетапне отримання порівняльних зразків (ст. 245 КПК України), вакуумна кріогенна установка. Окремо показано, у яких темах тактики й методики криміналістики доречно викладати одорологічні питання, і обґрунтовано потребу в спецкурсах для слідчих, суддів, експертів-одорологів та експертів-кінософів. Посібник призначено для криміналістичної підготовки бакалаврів права; він корисний слідчим, експертам і викладачам.

Ключові слова: одорологія, криміналістика, сліди запаху людини, собака-детектор, комісійна одорологічна експертиза, одорологічна лабораторія, запахоносій, зразки запаху, вакуумна кріогенна установка, класифікація слідів запаху.

Fundamentals of Odorology. Lecture No. 8. A Course of Lectures in Criminalistics: Textbook (2Nd Ed.)

Kyrychenko O. A., Tkach Yu. D., Tuntula O. S.

Abstract. Scent traces left by a person at a crime scene can be preserved and compared with reference samples, but the forensic value of this evidence depends on sound theory and strict collection methods. Kyrychenko O. A., Tkach Yu. D. and Tuntula O. S. (2nd ed., Kyiv: Publisher Nazarov O. A., 2019; 56 pp.) present odorology as a basic sub-doctrine of criminalistics in a lecture of their criminalistics course. They outline its history from the first police dogs in Hildesheim in 1896 and the 1965 invention of the scent preservation method, through the first odorology laboratory (1976), the First International Odorology Conference (2000) and Basai V. D.'s doctoral thesis (2003), to the first laboratories within the forensic units of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in 2004. The authors discuss

competing terms (odorology, osmology, olfactronics) and a model of an Odorology Centre with laboratory work, including commission odorological examination, and field search for persons, drugs, explosives and weapons. They describe the physical properties of scent traces (volatility, solubility, adsorption, dilution, diffusion) and their forensic properties, including continuous formation, divisibility, preservation in sealed packaging, individuality and relative stability. General and special classifications of scent traces by origin and age are proposed. The practical part, based on Basai's methodology, covers sources of individual scent, the odorology kit, preservation of scent carriers in foil and glass jars, background scent collection, two-stage taking of reference samples under Article 245 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, and a vacuum cryogenic extraction unit.

Keywords: odorology, criminalistics, human scent traces, scent detection dog, commission odorological examination, odorology laboratory, scent carrier, reference scent samples, vacuum cryogenic unit, classification of scent traces.

Першоджерело: *Кириченко О. А., Ткач Ю. Д., Тунтула О. С. Основи одорології. Лекція № 8. Курс лекцій з криміналістики : навч. посіб. 2-ге вид. Київ : Видавець Назаров О. А., 2019. 56 с. (Додаток до електронного реферативно-наукового журналу «Судово-психологічна експертиза. Застосування поліграфа і спеціальних знань в юридичній практиці»).[1] Реферат оприлюднено в журналі 16.07.2019.*

References

1. Kyrychenko O. A., Tkach Yu. D., Tuntula O. S. Osnovy odorolohii. Lektsiia № 8. Kurs lektsii z kryminalistyky [Fundamentals of Odorology. Lecture No. 8. A Course of Lectures in Criminalistics: Textbook (2Nd Ed.)] : navchalnyi posibnyk : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2019. Vol. 4, No. 4 (22). URL: https://expertize-journal.org.ua/profesor-kirichenko-o-a/981-kirichenko-o-a-tkach-yu-d-tuntula-o-s-osnovi-odorologiji-lektsiya-8-kurs-lektsij-z-kriminalistiki-navch-posib-2-ge-vid (onovlena versiia vid 17.02.2020). [in Ukrainian].